

Arrangörslyftet

En genomlysning av arrangörsläget
i Lerums kommun hösten 2019

Kultur i Väst är en av Västra Götalandsregionens två kulturförvaltningar och erbjuder insatser i form av rådgivning, handledning och inspiration för kommuner och kulturaktörer genom exempelvis fortbildning, kurser, konferenser och utvecklingsprojekt.

2020 bildar Kultur i Väst och den andra regionala kulturförvaltningen Västarvet en ny organisation – Förvaltningen för Kulturutveckling.

Innehåll

Varför pratar vi om arrangörer?	4
Vad är Arrangörslyftet?	6
Lerums kommun	9
Arrangörer	15
Drivkrafter	23
Stöd och bidrag	25
Samverkan	31
Lokaler och scener	34
Marknadsföring	38
Avslutande ord	43
Förslag på utvecklingsinsatser	44
Bilagor	47

Varför pratar vi om arrangörer?

Med arrangörer avses i denna rapport personer och/eller organisationer som arrangerar kulturhändelser för en offentlig publik.

Vi som skriver den här rapporten är två konsulenter för arrangörsutveckling. Arrangörsutveckling är ett verksamhetsområde på den regionala kulturförvaltningen Kultur i Väst där vi har uppdrag att främja strukturer för kulturarrangörer i hela Västra Götaland. Med uppdraget att skapa likvärdiga möjligheter att verka som arrangör har vi under några år genom Arrangörslyftet tittat närmare på kommuners olika förutsättningar och nu har vi fått möjlighet att göra en genomlysning av arrangörsläget i Lerums kommun. Samverkan med kommunen, genomlysningen och denna rapport är en följd av att många ser nyttan av kulturarrangörers insatser men samtidigt inte systematiskt formulerar värdet av deras arbete. De ofta ideella timmar som arrangörerna lägger ner för att få till stånd kulturarrangemang utgör grunden för vårt offentliga kulturutbud. De står för såväl mötesplatser där kultur möter invånare och invånare varandra, som för arbetstillfällen för konstnärer och artister. Kunskapen om arrangörer och de strukturer som omger dem kan därför vara i behov av att aktualiseras så att arrangörer i större mån värderas utifrån deras viktiga insats och därigenom får bättre förutsättningar att verka.

Vi vet genom forskning att kultur spelar en grundläggande roll när det kommer till livskvalitet för invånare och attraktionskraft för kommuner*.

Genom att skapa platser och tillfällen där invånare kan mötas bidrar arrangörerna till det som man kan kalla "samhällets kitt", det som får oss att känna oss hemma, delaktiga och välkomna i en bygd eller i en kommun.

Begrepp som “platsutveckling” används flitigt till exempel i och för kommuners arbete med utvecklingsprojekt och lokal attraktivitet. Det är ett ord som också vi använder när vi arbetar med Arrangörslyftet, då som en bred term för vår övertygelse om att lokala ideella krafter kan vara viktiga aktörer i arbetet att undgå nedläggningar, få invånare att vilja bo kvar eller för att levandegöra kulturarv och platser. Att vara redskap för platsutveckling är inte kulturarrangörens huvudsyfte men utan ett livligt kulturliv skapas inga attraktiva platser. Genom att arbeta med kultur- och arrangörstrukturer kan man främja möjligheter för de som vill bo, leva och verka lokalt.

Vår kunskap om arrangörer och deras förutsättningar samt våra reflektioner i rapporten baserar vi bland annat på alla våra intervjuer vi har gjort under våra Arrangörslyft. Vi har under de senaste tre åren genomfört cirka 250 intervjuer med arrangörer och andra aktörer inom civilsamhället, med tjänstepersoner och med andra kommunala aktörer som företagarföreningar och näringslivsutvecklare. Dessa är grunden för vår omvärldsanalys som tillsammans med rapporter, konferenser, seminarier, utbildningar och konsultationer ger oss goda förutsättningar att stärka regionens arrangörer.

**se sammanställning av forskningsrapporter på
www.kulturivast.se/samhallsutveckling/argument-for-kultur*



Kaffebricka uppdukad av Nääs Dragspelsklubb

Vad är Arrangörslyftet?

Huvudsyftet med Arrangörslyftet är att synliggöra ideella kulturarrangörer som en viktig förutsättning för kulturlivet och för kommunens lokala utveckling. Genomlysningens fokus är att lyfta olika perspektiv och tänkbara insatser för att stärka strukturerna för dessa viktiga aktörer. Tidigare har Arrangörslyftet genomförts i Tanum, Vara, Uddevalla, Götene. Åmål och Vänersborg.

I projektet undersöker vi, de regionala arrangörskonsulenterna, hur kulturarrangörer i en kommun kan främjas utifrån arrangörernas och tjänstepersonernas egna vittnesmål. Dessa fångas i en genomlysning där vi ställer en rad frågor om vilka förutsättningar, hinder och möjligheter arrangörer har när de verkar i sin kommun. Intervjuerna med arrangörer, tjänstepersoner och andra aktörer ligger till grund för den här rapporten.

Våra frågor och analyser utgår från ett antal faktorer som vi i vårt arbete har kunnat se skapar goda förutsättningar för arrangörer att verka i en kommun - vi kallar det framgångsfaktorer. De handlar bland annat om att arrangörerna bör lyftas och omnämnas i exempelvis kulturplaner och andra styrdokument och att det bör finnas varierande ekonomiska stöd för arrangörer av olika slag att söka. Andra viktiga förutsättningar är att kommuner har en god förståelse för komplexiteten som uppstår mellan deras egen roll som både arrangör och främjare av andra arrangörer, och vi dristar oss även till att påstå att politiker med kulturkompetens verkar skapa större utrymme för arrangerande verksamhet på samma sätt som att arbetsmiljö, mandat och förutsättningar för tjänstepersoner påverkar. Det är viktigt att samtidigt arbeta både med strategiska analyser och insatser gentemot arrangörer av olika karaktär till exempel unga arrangörer och med praktiska insatser. De konkreta faktorer som vi ser har stor påverkan är bland annat att det finns lokaler som täcker behov för både stora och små arrangemang, att det finns en gemensam marknadsföringskanal som exempelvis ett kalendarium, samt att det tydligt kommuniceras hur arrangörer kan komma i kontakt med ansvariga på kommunen.

Utöver dessa faktorer finns en rad förutsättningar som påverkar arrangörerna men som inte är möjliga att förändra i samma mån. Det gäller exempelvis andras insatser för platsutveckling, sektorsövergripande samverkan inom kommunen och kommunens ekonomi och geografi.



Tollereds biograf - Sveriges minsta!

Genomförande i Lerum

Arrangörslyftet är en metod som utvecklas vid varje genomförande. Grunderna är dock de samma och nedan kan ni läsa hur genomförandet i stora drag gick till.

Planering

Projektet påbörjades genom samtal med kultur- och bibliotekschef samt kultursamordnare på kulturenheten som hanterar kulturfrågor, för att skapa relevans och fånga upp förväntningar och behov. Sedan följde insamling av information – hur ser ideella och offentliga strukturer ut, vilka aktörer finns, vilka bör vi prata med? Inför intervjuerna utvidgade vi vårt frågebatteri i dialog med kulturenheten. I Lerums fall handlar det om extra frågor kring kulturkalenderns form, om unga arrangörer och relationen mellan kommunens orter.

Under veckorna i Lerum

Under veckorna 40 och 41 2019 var vi på plats i Lerum för intervjuer.

Vi kontaktade arrangörer och andra intressenter för att boka möten och intervjuade sedan sammanlagt 26 aktörer – arrangörer, tjänstepersoner, studieförbund, och föreningar. Tre intervjuer gjordes via mail eller telefon, resten vid personliga möten. Rapporten baseras på dessa cirka 26 intervjutimmar.

Vi har även hämtat information ur bland annat följande källor:

- **Lerum.se**
- **Visit Lerum**
- **Dokument kring ekonomiska stöd; villkor och statistik**
- **Slutrapport kulturhus**

- **Lokalsammanställning på kommunens hemsida**
- **Verksamhetsplan Lerums kommun**
- **Barn- och ungdomskulturplan**
- **Biblioteksplan för Lerums kommun 2019-2022**

Sammanställning och rapportskrivande

Efter veckorna i Lerum följde bearbetning av insamlat material med reflektioner, rapportskrivande och framtagande av förslag på insatser.

Överlämning

Rapporten överlämnas och presenteras för den kommunala samarbetsparten och skickas i samband med detta även ut till alla respondenter samt läggs på Kultur i Västs hemsida.

Återkoppling och uppföljning

De aktörer vi har intervjuat förväntar sig en återkoppling. Kultur i Väst distribuerar rapporten i sin helhet till de aktörer som har bidragit via samtal och mail efter att den överlämnats till Lerums kommun. Vi rekommenderar en återkoppling från kulturenheten till arrangörer när rapporten tagits omhand om hur innehållet kommer hanteras. Vi uppmanar även kommunen och arrangörerna att sprida rapporten inom kommunens sektorer och politikområden, men även i samverkansområden med andra kommuner samt via kommunalförbunden.

Arrangörslyftets avgränsningar

Vi vill vara tydliga med att det främst är arrangörernas/aktörernas egna röster som redovisas i rapporten. Vi själva reflekterar sedan utifrån samtalen och intervjuerna. Förslagen på insatser som vi presenterar bygger på intervjuerna och våra reflektioner.

Vi är medvetna om komplexiteten i kommunala strukturer och förutsättningar för ideell verksamhet och att vi under ett sådant här projekt inte kommer i kontakt med alla arrangörer eller hinner lyssna på alla argument och perspektiv. Vi tror dock att Arrangörslyftet ger en ögonblicksbild och därigenom värdefulla ingångar i samtal kring kommunens arbete med arrangörsutveckling och för diskussioner kring arrangörers värde för kommunen.

Vi vet också att det är svårt att dra för långt gångna slutsatser om arrangörers alla förutsättningar genom att enbart genomlysa kulturens premisser. Det är minst lika viktigt att till exempel titta på kommunens infrastruktur, skolfrågor, demografi och andra sociala strukturer för att förstå förutsättningarna till fullo. Tyvärr är det en lika ogörlig som komplex uppgift för arrangörskonsulenter, men vi påtalar alltid vikten av sektorsövergripande kunskap och samverkan för att stärka kulturen och därmed kulturarrangörer i varje kommun.

Se bilaga 1 Representanter vi mött, bilaga 2 Arrangörer i Lerum, bilaga 3 Intervjufrågor

Lerums kommun

Lerums kommun med sina ca 42 000 invånare är del av Göteborgsregionens kommunalförbund. Kommunen består av centralorten Lerum inklusive Floda med cirka 28 000 invånare samt orterna Gråbo, Björboholm, Sjövik, Tollered, Öxeryd, Slätthult och Norsesund och omgivande landsbygder. Lerum ligger cirka 2,5 mil från Göteborgs tätort.

Kultur i Västs samverkanspart i Arrangörslyftet Lerum är Lerums kommuns kultur- och biblioteksenhet, hädanefter benämnd enbart kulturenheten.

Kulturens organisation i Lerum

I Lerum organiserar man kulturen under Sektor lärande, Kultur- och biblioteksenhet med en kultur- och bibliotekschef samt bland annat kultursamordnare för vuxna och barn/unga. Sektor lärande innehåller även bland annat Kulturskolan, Dergårdsteatern samt fritid- och föreningsverksamheten.

Under 2018 omorganiserade Lerums kommun sin kultur-, biblioteks- och fritidsverksamhet. Fritid och förening blev då en egen enhet medan kultur- och biblioteksverksamhet knöts ihop. Det innebär bland annat att allmänna frågor som rör kulturföreningar behandlas av kulturenheten medan bidragshantering för arrangörer finns kvar på fritidsenheten.

Biblioteken i Lerums kommun finns i Lerum, Floda, Gråbo, Sjövik och Tollered.

Kulturens styrdokument i Lerum

Dokument som stöder kulturutveckling är främst Verksamhetsplan för Lerums kommun 2019 där det bland annat står att:

“I Lerums kommun bärs kulturlivet till stora delar upp av föreningslivet och andra delar av civilsamhället. Därför är det viktigt att föreningsstödet fortsätter att utvecklas, moderniseras och anpassas på sätt som passar de olika föreningarna och ger förutsättningar att stärka sina verksamheter”.

På kommunens hemsida finns publicerat “Målbilder för kultur och fritid” där man kan ta del av kommunfullmäktiges beslut om mål och inriktning för kultur och fritid och visioner kring hur verksamheten ska se ut år 2025. Visionen för kulturarrangörer och kulturföreningar beskrivs där på följande sätt:

“Kontakten mellan kulturföreningar och kommunen präglas av enkelhet, tydlighet och ett möjliggörande av kunskapsutbyte föreningar emellan. År 2025 har kommunen "en väg in" för föreningar inom kultur och fritid. Det finns en kultur- och fritidsinformatör redo att hjälpa föreningar att svara på frågor om alltifrån bidrag och pågående aktiviteter till lokaler. Kommunens lokaler används på ett effektivt sätt och kan enkelt bokas genom exempelvis en applikation av både föreningar och invånare utan föreningstillhörighet. Kommunen har en självklar roll att samordna utbildning och stötta föreningarna administrativt. Det gör att föreningarna kan använda mer av sina resurser till att utveckla verksamheterna”.

Vad säger arrangörerna om kommunens hantering av kulturfrågor?

Under våra intervjuer har ett par aktörer påtalat omorganisationen och problematiserat att det är olika enheter som bereder förutsättningar för kulturarrangörer och menar att omorganisationen nu bör utvärderas.

Vi har hört vittnesmål om dedikerade tjänstepersoner som till stor del anses vara tillgängliga och behjälpliga, i några samtal har kulturenhetens personal beskrivits som förutsättningen för att föreningsdrivna arrangemang överhuvudtaget kommit till stånd. Men vi har även mötts av problematiseringar exempelvis kring att tjänstepersoner ofta inte har relation till kommunen innan de rekryteras och därför saknar lokalkännedom och förankring. Man resonerar kring det faktum att anställda pendlar från annan ort och att det i sig skulle skapa brist på engagemang kring det lokala. Att vi från några aktörer hör ett ifrågasättande av tjänstepersonernas kunskap om bygden kan tolkas som att det förekommer en viss brist på tillit till tjänstepersoner och kommunal verksamhet. Om det finns grund för ifrågasättandet är förstås inget någon vare sig kan bekräfta eller tillbakavisa, men att vi i olika samtal hör dessa tankar kan i sig föranleda ett internt resonemang om vikten av lokal förankring och hur man kan kommunicera i de frågorna. Det är första gången under våra Arrangörslyft vi möter den diskussionen, men man kan anta att Lerum delar den med andra närkommuner till en storstad och dess stora rekryteringsbas. Frågan kan behöva adresseras både med ett långsiktigt relationsbyggande och med åtgärder för att stärka eventuella faktiska brister i kommunanställdas kunskap och förståelse om kommunens förutsättningar, skiftningar och behov.



Kraftstationens förening söker nya medlemmar

Under många av våra Arrangörslyft har vi fått höra om efterfrågan på större närvaro av de kommunala tjänstepersonerna, så också i Lerum. Bland annat säger en aktör att "Vi ser aldrig beredningen för kultur och fritid, jag har inte varit med om att någon därifrån knackat på här och tittat in". Kulturenhetens tid och fokus är väldigt efterfrågat av många aktörer, arrangörer vill synliggöra sin verksamhet för bidragsgivare och samverkanspartner och vi brukar uttrycka det som att det förstås är en fråga kring möjliga prioriteringar, men att det kanske framförallt handlar om kommunikation, både från arrangörers och tjänstepersoners sida för att skapa kunskap, tillit och förståelse för varandras uppdrag och verksamheter.

Vad säger arrangörerna om relationen mellan kommunens orter?

En fråga vi fick med oss från kulturenheten var hur arrangörer upplever relationen mellan kommunens orter och om/hur man kan arbeta för att stärka samhörighet. Kommunen har identifierat att dessa relationer i delar kan vara problematiska och undrar om kommunsammanslagningarna för 50 år sedan fortfarande sätter sina spår.

Några av arrangörerna upplevde ingen problematisk uppdelning eller relation mellan orterna, medan andra problematiserade desto mer. Vi möttes av livfulla historieskrivningar med berättelser om de olika orterna och kontrasterna dem emellan. Någon sa: "Det handlade om attityd och inställning. Då var alla bös utom de i Lerums tätort och jag tror att det lever vidare än idag hos unga, men det blir bättre". En annan konstaterade att konsten och kulturen förenar "Det är inga problem, vår publik är våra fans och kommer efter var vi än spelar". Vi mötte också uttryck av man vill ha mer med varandra att göra, "Det känns lite tråkigt att det inte finns en bättre samhörighet. Det känns så separerat, de olika kommundelarna" och en annan påpekar att "Lerum som kommun borde inte heta Lerums kommun, det är svårt att hålla reda på om det är tätorten eller kommunen som åsyftas när man säger Lerum".

Vi har hört om svårigheter att få folk/publik att röra sig mellan olika orter, "Man får nog vara rejält intresserad om man ska röra sig mellan platserna" och att infrastrukturen är av stor betydelse för rörelserna mellan orter, "Jag upplever det som ganska uppdelat, särskilt om man inte har bil. Om man ska åka mellan Sjövik och Lerum så tar det typ en timma med buss". En informant påpekar att "centralorten är Lerum och det är där det satsas mycket. Det handlar inte bara om kulturen utan om alla sektorer".

På följdfrågan om det finns tankar och förslag kring hur man kan arbeta för att stärka relationen mellan orterna fick vi olika svar, både strategiska och mer konkreta: "Centralisera inte mer till Lerum, utan dela upp satsningarna så att man lockar folk emellan och de får uppleva de andra kommundelarna".

En första upplevelse var att svaren kanske kunde delas in mellan generationer, att en äldre generation som bott i de olika kommunerna innan sammanslagningen skulle vara mer påverkade av känslan av rivalitet. Men när sista intervjun var genomförd kunde vi konstatera att generationsindelning är inte det centrala, det finns i princip inte någon sådan enkel uppdelning.

Kanske kommer man närmast en sammanfattning av svaren i citatet "Vi lyfter varandra och bygger nätverk bara superlokalt, men inte tillsammans som kommun. Vi nätverkar inte med de i andra kommundelar, men det finns heller inget otalt eller svårt emellan oss".

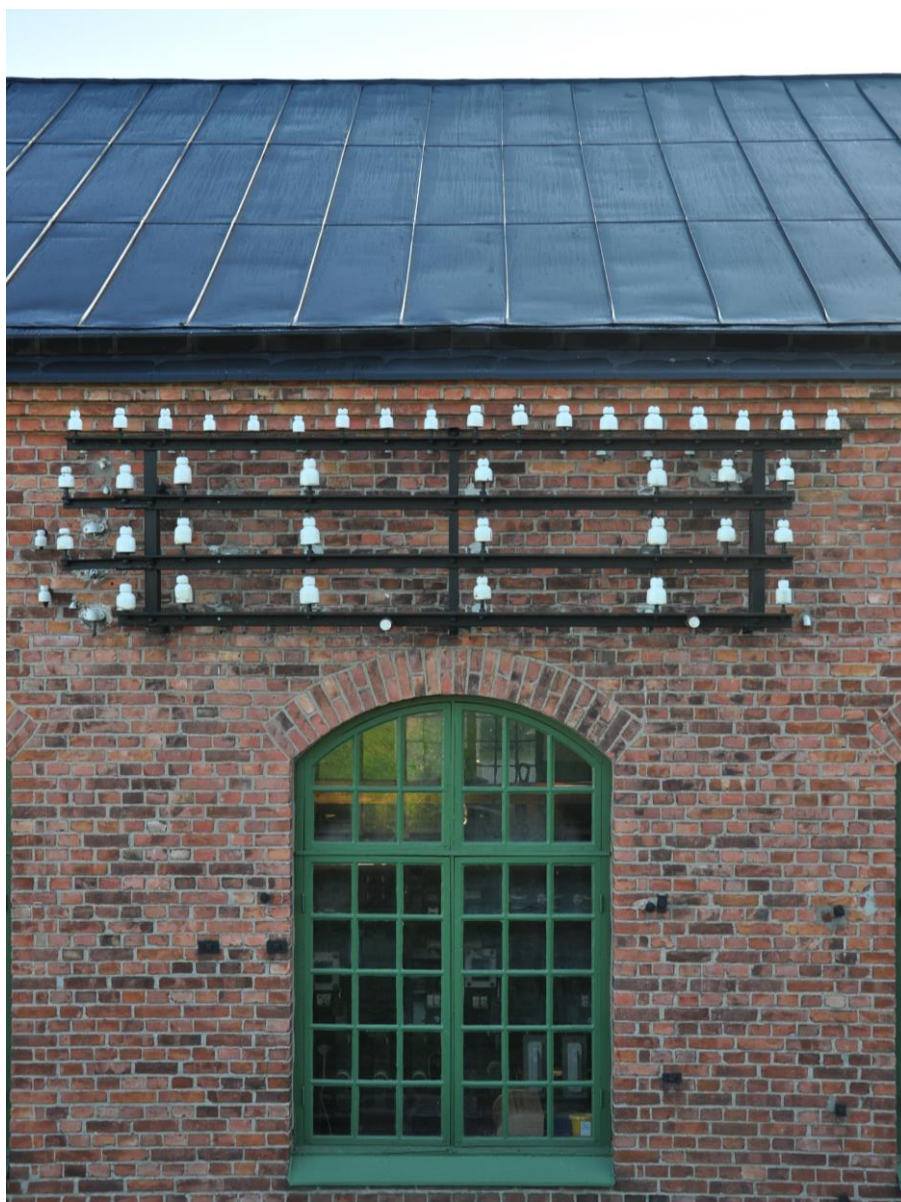
Vi kan slutligen konstatera att frågan om kommunens olika orter, om kommunsammanslagningar, orättvist fördelade resurser etc är något vi mött i många andra kommuner i regionen och som invånare utanför centralorten upplever man ofta att centralorten ges mer medel och får större fokus.

Vad säger arrangörerna om Lerum som kulturkommun?

På slutet av intervjuerna bad vi informanterna berätta för oss vad de associerar till när vi undrar över hur Lerum är som "kulturkommun" och ibland även ännu friare "Vad är Lerum för kommun?". Dessa frågor lockar kanske snarare till subjektivt tyckande än till redovisande av fakta, men kan ändå användas för att sätta de övriga vittnesmålen i ett sammanhang.

Som svar fick vi bland annat höra att det är “en rik och välmående kommun med mycket konsumtion, fina hus, dyra bilar, många resor” samtidigt som en informant pekade på att många invånare har god ekonomi men att kommunen i sig inte är lika välmående, med mycket äldre befolkning och många barn. Någon säger att “kulturen i Lerum ska vara så fin och så bra hela tiden, vi behöver lite enklare och billigare kultur”. “Kommunen som organisation sätter inte kulturen högt och som medborgare hör man inte något om kultur” säger en aktör medan en annan menar att “kommunen gör ju ganska mycket bra, framför allt i tätorten Lerum”, och “Det finns jättebra kultur runt om i hela Lerum, men kommunen är dålig på att marknadsföra sig”.

Att Lerum ligger så nära en storstad är det också flera som lyfter, till exempel att “när göteborgarna flyttar hit behåller de sina aktiviteter i Göteborg. Det blir konkurrens. Man är ju ändå en sovstad, man kommer hit och sover och går på arrangemang i Göteborg efter jobbet”.



Tollereds Övfre Kraftstation

Sex områden

Vi har gjort en avgränsning till sex områden som vi menar är viktiga för analys av förutsättningarna för lokalt arrangörskap. Intervjuerna består av frågor kopplade till dessa områden och vi redovisar även resultatet under dessa rubriker.

1. Arrangörer

Arrangörernas sammansättning, engagemang och möjligheter är viktiga faktorer som tillsammans med kommunens arrangörskap utgör förutsättningar för det lokala kulturutbudet.

2. Drivkrafter

Arrangörernas drivkrafter är lika ofta att skapa mötesplatser som att presentera konstnärligt innehåll. I arbetet att värna arrangörernas verksamhet så är förståelse för drivkrafterna av största vikt.

3. Stöd och bidrag

Vilka stödsystem som omger arrangörer och vilka bidrag som finns att söka från kommunen är av stor relevans för kulturarrangörers möjligheter att utvecklas och verka.

4. Samverkan

Samverkan mellan föreningar och mellan kommun och föreningar är viktiga faktorer för att tillvarata resurser och kompetens.

5. Lokaler och scener

De allra flesta arrangemang förutsätter lokaler eller scener - arenor där invånare möter varandra och kulturen.

6. Marknadsföring

Att nå ut med sitt engagemang och arrangemang, det vill säga att meddela sig med publiken och informera om sina aktiviteter är ofta av högsta prioritet.

1. Arrangörer

Arrangörernas sammansättning, engagemang och kompetens är viktiga faktorer som tillsammans med kommunens arrangörskap utgör förutsättningar för det lokala kulturutbudet. För att hitta så många arrangerande individer och organisationer som möjligt granskar vi kommunernas register, googlar och frågar oss fram. Med intervjuer skapas en bild över vilka arrangörer som finns, vad de arrangerar och vilken publik de når. Vi tittar på faktorer som ålder på arrangörer och målgrupp, vilken del i kommunen man agerar i och vilken konstart eller genre man arrangerar inom. Vi frågar om vilka förutsättningar som gör det lätt respektive svårt att arrangerar i Lerum och vi ser över kommunen som arrangör i och med att kulturrenheter ofta har en egen arrangörsverksamhet. Vi tittar också extra på huruvida det finns unga arrangörer i kommunen och hur förutsättningarna för dessa ser ut.

För att skapa större träffsäkerhet i de reflektioner och analyser vi gör av och för att beskriva värdet av olika arrangörers insatser, gör vi en uppdelning av arrangörer i socialt och lokalt motiverade arrangörer - s.o.l-arrangörer och konst/kulturarrangörer.

S.o.l-arrangörer grundar sin verksamhet på att skapa mötesplatser och stärka lokala och sociala strukturer. Konst/kulturarrangörer drivs i första hand av konstnärliga motiv inom till exempel teater, dans, musik, konst, litteratur och film. Naturligtvis finns inga vattentäta skott mellan dessa arrangörsgrupper men vi ser att det finns grundläggande förutsättningar för olika arrangörer som ger anledning att ibland dela upp reflektioner kring deras behov och förutsättningar.

Arrangemang i Lerum

I Lerum samsas ett antal aktörer som presenterar kulturutbud för invånarna. Det finns ett flertal konst/kulturarrangörer i Lerum som arrangerar bland annat konserter inom olika musikgenrer, föredrag, utställningar, stand-up, trolleri och teater. Som exempel kan vi nämna att vi träffat vitala och aktiva konstföreningar och musikföreningar, en bio som i sin verksamhet bland annat visar barnfilm och arrangerar stickbio samt en ung kulturentreprenör som arrangerar inom olika konstformer som till exempel stand-up.

S.o.l-arrangörerna i Lerum arrangerar bland annat revyer, bildvisningar, midsommarfirande, bygdespel, visning av kulturarv, grötfest, valborgsmässofirande, kulturaftnar, bildvisningar och allsångskvällar.

Studieförbund och kyrkor är också arrangörer med breda verksamheter, ofta i samverkan med andra aktörer.

Vem arrangerar ni för?

Vi frågade arrangörerna vilka som är deras målgrupper, vem arrangerar de för? Generellt möter vi en ganska enhetlig bild av publiken i Lerum; oberoende av genre så är det främst en äldre målgrupp som tar del av både kommunalt och annat utbud enligt de vi intervjuat. Någon menar att det inte spelar någon roll vad de arrangerar, majoriteten är "ofta kvinnor i övre medelåldern" och en annan menar att publiken visst är äldre - men den kommer flitigt. Många tydliga med att de inte når en målgrupp, med undantag för den verksamhet som vänder sig till familjer med barn.

Vid frågan hur arrangörerna arbetar med sin publik får vi höra exempel från en arrangörer som arbetat för och även lyckats nå en yngre publik. I det fallet har man gjort genre-urval som tilltalar och engagerar en yngre målgrupp samt förlagt arrangemangen till en ny miljö. Någon säger också att deras publik är ganska blandad och en annan att man gör arrangemang på fredagar för att locka en yngre publik. Utställningar som förlagts i anslutning till Dergårdsgymnasiet och biblioteket når i viss mån unga som "slinker förbi". En representant från kommunen berättar att de konstant jobbar med att öka jämställdheten och att ett viktigt perspektiv då blir att locka in män/pojkar, ett exempel på det är att "på filosofikvällar kommer fler män än på våra andra arrangemang".

Majoriteten av arrangörer representerar det vi oftast har mött när vi ställt frågor om publikkännedom under våra arrangörslyft. Man arbetar generellt inte aktivt med publikfrågor och har därmed inte strategier för eller kunskap om hur man når eller anpassar verksamheten till en ny önskad målgrupp.

"Det är lätt att vara arrangör men svårt att få publik i Lerum" säger en av arrangörerna sammanfattande.

Vilka utmaningar har ni arrangörer?

När vi frågar om arrangörernas utmaningar hör vi vittnesmål som "när någon slutar eller dör så hittar vi ingen ersättare för den", "vi har ingen tillväxt av unga, ingen har tid att engagera sig längre" och "ingen vill ta över, vilket gör att man blir deprimerad...". Kring publikarbete sägs exempelvis "vi vill ju bredda oss vad gäller publiken såklart, men det är svårt generellt. Man har jättebra arrangemang - gratis - och ändå kommer det ingen!" och "vi måste ägna tid åt att fundera på hur vi ska öka delaktigheten i kulturlivet".

Vid sidan av de stora utmaningar som handlar om åldrande arrangörsled lyfts andra som exempelvis den strikta alkoholregleringen. En av arrangörerna formulerar det som att "vi är ju inte Hells Angels som vill ha en strippklubb, publiken vill ju bara ha ett glas vin till sin räkmacka!" Även generell brist på tid och pengar lyfts som aktuella utmaningar.

Vad gör det lätt att arrangera i Lerum?

Vad som “gör det lätt” att arrangera är en alltför öppen och tolkningsbar fråga för att svaren ska kunna ses som fakta. Däremot kan man i svaren både här och på nästa fråga få ledtrådar och insikter om arrangörernas inställning och tankar om vilka förutsättningar man upplever finns i kommunen. Ett flertal arrangörer svarar på denna fråga genom att hänvisa till egen kompetens och erfarenhet, exempelvis att man känner bygden och lätt hittar samarbeten samt att man har god kunskap om själva arrangörskapet och vet hur verksamheten ska hanteras.

Utöver det så lyfts kulturenheten som en god kraft av majoriteten av arrangörerna. Man säger att “den nya chefen har varit noga med att säga att vi är så viktiga aktörer och mycket av det vi ber om har vi fått” och “tjänstepersonerna bryr sig om oss och vet vilka vi är”. De lyfter också att kommunen är en lätt partner att jobba med som “lägger en del på små föreningar inte bara de stora”, “intresserade tjänstepersoner som bryr sig” och “korta beslutsvägar”.

Bra kommunikationer som gör det lätt att ta sig runt, aktiva studieförbund och många kulturintresserade invånare lyfts också som styrkor och främjande omständigheter för arrangörerna.



Interiör från Östad Hembygdstuga

Vad gör det svårt att arrangera i Lerum?

Även på denna fråga kommer svar som handlar om kommunens hantering. Exempelvis “kommunen är bara intresserade av arbete med unga och invandrare, men de behöver stärka upp med ideér för att skapa förutsättningar hos civilsamhället” men även att kulturen får för liten plats i kommunens kommunikationskanaler, som på hemsidan.

Någon uttalar sig här om upplevelsen att mycket resurser centreras till Lerums tätort. "Det är *Lerums* kommun. Vi i de andra orterna har det inte lika lätt att få kommunen att satsa här". En informant menar det kan vara svårt att "komma in i relationerna om man inte kommer från Lerum och vet hur man kommer i kontakt med folk". Här påtalas vikten av nätverk.

Kommunen som arrangör

Alla kommuner har relationer till arrangörer samtidigt som man bedriver mindre eller större egen arrangörsverksamhet. Man kan se det som att kommunen har tre roller; den som arrangör, den som samverkar med andra arrangörer och som vi kan kalla arrangörsstödjare och den som arbetar med att utveckla strukturer för arrangörer att verka i, det vill säga arrangörsutvecklare. Vi har i våra genomlysningar sett att kommuner inte alltid själva uppfattar dessa roller men att tjänstepersoner i diskussion kring de här frågorna ofta uppmärksammar behov av att identifiera sin verksamhet och framför allt att hinna arbeta mer strategiskt kring tematiken. Frågor om huruvida kommunens verksamhet uppfattas komplettera eller konkurrera med de fria aktörernas och hur balansen ser ut mellan kommunens främjande arbete och eget arrangerande är därför relevanta att ställa till alla parter.

Områden där kommuner ofta är stora kulturarrangörer är inom skola, omsorg och för en allmänhet. Lerums kommun med bland annat biblioteket, kultursamordnare och evenemangskoordinator är en stor arrangör med brett kulturutbud. Biblioteket arrangerar exempelvis föreläsningar, poesiuppläsning, musik, bokcirklar och filosoficafé. På kulturenheten arrangerar man även bland annat 4-5 större arrangemang inom scenkonst per år; teater, musik och dans samt ett antal mindre event ofta som samarrangemang. Evenemangskoordinatorn projektleder och arrangerar barnfestivalen samt arrangerar inom kommunens lov-verksamhet.

Unga arrangörer

Vi brukar prata om åldrande arrangörsled och syftar då på trenden att de arrangerande föreningarna får svårare och svårare att rekrytera unga, eller nya äldre. Det vittnas i många kommuner om att det för några decennier sedan fanns en starkare rörelse bland unga att arrangera framför allt musik, men att några nya unga arrangörsrörelser inte tagit vid sedan dess. För framtidsspanaren kan det därför se ut som att de kulturella scenerna kommer stå tomma om ytterligare en tid, vilket leder till sökandet efter unga arrangörer. Även i Lerum lever det samtalet, och kulturenheten bad oss därför titta närmare på hur det ser ut med det unga arrangörskapet i Lerum idag.

Begreppet “unga arrangörer” kan dock behöva definieras tydligare. Ofta när vi pratar om åldrande arrangörsled eller de utmaningar som föreningar talar om när det till exempel gäller rekrytering till styrelser, så menar man att åldrarna runt 50-60 år är ”unga och nya”. I Lerum har vi sett och mött ett antal arrangörer i arbetande åldrar, alltså ännu ej pensionärer, vilket gör att vi med försiktighet vill påstå att arrangörsledet i Lerum är “yngre” än i många andra kommuner. Men visst finns det även unga arrangörer i det perspektiv som tjänstepersoner använder, det vill säga från tonåren och upp till 30 i Lerum, bland annat unga scenkonstaktörer. Vi kan också konstatera att kommunen sedan en tid tillbaka arbetat med metoden KulturCrew där unga arrangörer utbildas och får ansvar för kulturarrangemangen inom sin skola. Lerum har dessutom fått regionalt stöd för arbetet med en ung arrangörsgrupp som på eget initiativ önskat arrangera, med stöd av kommunen.

Vi talade med en yngre arrangör som föreslår något mycket enkelt som start på ett bättre arbete för unga: “Bjud in de unga engagerade som faktiskt finns - bjud på en kopp kaffe så vi kan lära känna varandra. Vi kan hjälpa varandra på många sätt, visa intresse för oss, möt oss, så kan vi hjälpas åt att skapa strukturer som passar även unga arrangörer!” Det uppkom också förslag om att anlita de yngre arrangörerna som stöd vid kommunala arrangemang, för att hjälpa dem utvecklas och ta vara på deras kompetens och energi. Ytterligare en konkret efterfrågan från en ung arrangör var “det är främst band som spelar och om de vill fixa en egen spelning så drar de till Göteborg där de kanske får mer publik. Om vi hade haft någon bra scen för musik som unga kände sig hemma i så kanske de hade stannat här”.



Muralmålning av Curtis Hylton i Lerum Centrum

Reflektion

I denna reflektion delar vi upp texten, eftersom den rör flera skilda områden kring arrangörskapet.

Arrangörernas sammansättning

Det är lätt att anta att närhet till en storstad till viss del konkurrerar ut lokala kulturarrangörer men i Lerum kan vi konstatera att det lokala utbudet är rikt inom genrer som film, musik och konst. Sammansättningen av arrangörer i Lerum skiljer sig till viss del från andra kommuner där vi gjort Arrangörslyftet genom sina jämförelsevis många konst- och kulturarrangörer och få s.o.l-arrangörer. Alltså fler arrangörer med konstformen som grund och relativt färre som arrangerar främst för sitt lokala sammanhang.

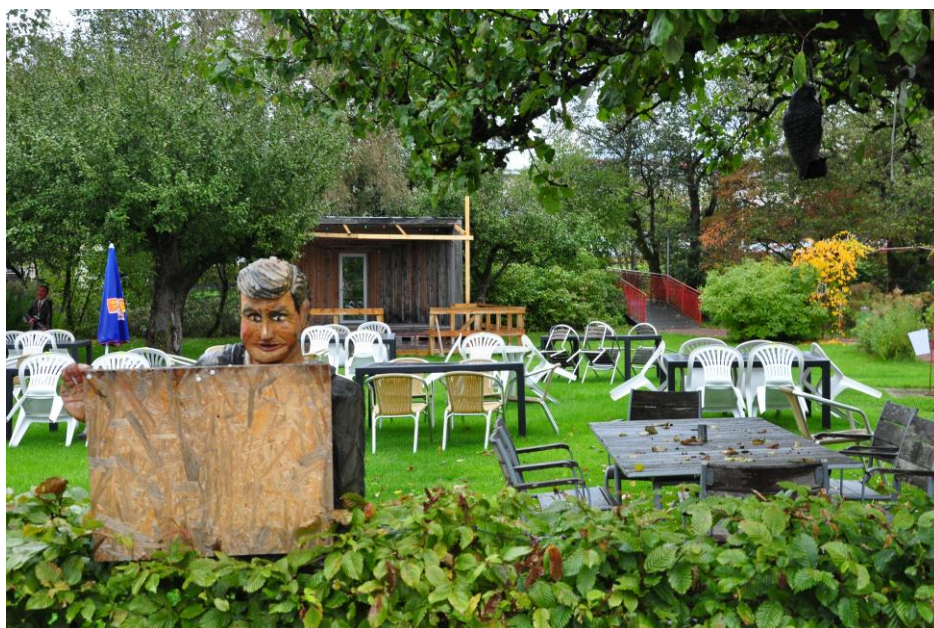
Arrangörernas utmaningar

Efter att ha frågat snart 250 aktörer om deras utmaningar kan vi konstatera att arrangörer i alla kommuner har många utmaningar gemensamt. Den främsta utmaningen som lyfts överallt, så också i Lerum, handlar om förnygring och förnyelse - att få ny (ofta yngre) publik och nya (ofta yngre) engagerade till föreningen. Denna utmaning är både påtagligt konkret och samtidigt strukturell och generell för hela samhället.

Man kan fråga sig hur mycket varje enskild arrangörsgrupp och kommun har makt och möjlighet att på riktigt hantera den utmaningen. Samhällsutvecklingen kan i dessa fall lätt upplevas som omöjlig att påverka.

Vare sig det stämmer eller inte så är denna känsla något för oss alla att förhålla oss till. Vi vet inte vad som kommer hända med strukturer för och förmåga att organisera sig i föreningsform i framtiden. Och vi kan omöjligt förutspå vem och vilka som i framtiden kommer presentera vad för en publik bestående av - ja vilka? Men att det kommer krävas mer agila strukturer, mer dialog och flexibilitet är något som alla aktörer, kommun som arrangörer, behöver vänja sig vid och förbereda sig för.

På ett sätt är utmaningarna samma för båda s.o.l-arrangörer och konst/kulturarrangörer - man navigerar alla i de nya strukturerna där människor har mindre och mindre tid och därför begränsade möjligheter att engagera sig långsiktigt ideellt. Nätverken, möjligheterna och lösningarna kan dock skilja sig åt mellan de två grupperna. Därför rekommenderar vi alltid att analyser om vilken stöttning kommunen kan ge arrangörerna inte görs för arrangörer generellt, utan beroende på vilka behov de enskilda arrangörsgrupperna har.



TCB House of Musics utescen på Lilla Ön i Floda

Unga arrangörer

Kommunen har påbörjat ett arbete för att främja det unga arrangörskapet och att utveckla relationsbygget med de unga arrangörerna, vilket är ett viktigt arbete som kan ligga till grund för de framtida satsningarna för det förnygrade arrangörsledet och ett fokus på frågan är bra eftersom framtidens kulturutbud redan idag behöver analys och handling.

Kommunens olika roller

Angående kommunens egna offentliga arrangörskap så finns flera viktiga ställningstaganden som en kulturenhet bör fundera över. Ett av dem är om ens eget utbud konkurrerar med eller kompletterar civilsamhällets. En annan viktig strategisk diskussion är hur mycket arbetstid ska/kan tjänstepersoner ägna åt arrangemang i relation till den tid och möjlighet man har att jobba metodiskt med utvecklingsfrågor och främjandeverksamhet. Ingångarna från kulturenheten i Lerum är att de presenterar ett balanserat program som följer de planer och strategier som finns. Men vi hör även en efterfrågan på riktlinjer och att man upplever viss brist på struktur och ramar. De kommunala arrangörerna efterfrågar mer tid för planering samt uttalar visst behov av ny/annan kompetens när det kommer till arrangörskapet.

På kommunala kulturförvaltningar är dessa frågor ofta en vital del av diskussioner som kan leda till att tjänstepersoner arrangerar mindre, mer eller annat utbud men som bidrar till en medvetenhet kring valen man gör som kommun inom de dubbla rollerna; att presentera kultur för invånarna men också att främja och stötta andra aktörer som presenterar kultur.

Det finns en stark vilja och medvetenhet hos tjänstepersoner på kulturenheten i Lerum och vi kan bara uppmuntra till fler strategiska diskussioner kring rutiner och riktlinjer. En central strukturell fråga handlar ofta om hur man fördelar utbud och arrangemang mellan kommundelarna, något vi hör diskuteras även bland tjänstepersoner i Lerum. Men vi hör även konkreta frågeställningar, som till exempel hur man kan arbeta med ett smalt utbud utan att alltid behöva ta hänsyn till höga eller låga publiksiffror.



Nääs Fabriker

2. Drivkrafter

För att förbättra arrangörernas förutsättningar är det viktigt att först förstå varför de gör det de gör, vilka är deras drivkrafter? Detta för att det ofta är själva drivkraften som är deras egen grundläggande förutsättning. Vi frågar i detta kapitel om hur mycket ideell tid som arrangörerna lägger på sina arrangemang per år och vad det är som driver dem att ägna sig åt arrangerande verksamhet.

Hur mycket tid arbetar ni ideellt?

Vi frågade arrangörerna hur mycket tid de lägger på ideellt arbete för arrangemang inom deras verksamhet. Det handlar om allt från styrelsemöten och affischering till kaffekokning och artistbokning. En sammanräkning av den uppskattade tiden hos de 15 arrangörer som svarat på frågan visar att det i Lerum arbetas minst 16135 timmar, det vill säga cirka **8 årsarbetande* arrangörer** uppdelat på en stor mängd ideellt engagerade människor inom alla konstformer och med engagemang för både social sammanhållning, platsutveckling och kulturella värden.

Varför gör ni detta - vad driver er?

När vi frågat arrangörerna om vad som driver dem så har många reaktioner genom åren med Arrangörslyftet liknat varandra - man himlar med ögonen, skrattar, suckar - det är alltid liknande känslor som väcks när man får frågan, varför gör ni detta? Även i Lerum möttes vi av uttryck som "man är inte klok i huvudet" sagt med samma distans. Efter en kort fundering utvecklas ofta svaret, som exempelvis "jag drivs av övertygelsen att världen blir lite bättre med kultur!".

I Lerum har vi också fått svar som "det är väldigt trevlig i styrelsen", man är "intresserad av och har tidigare arbetat med musik". Drivkrafter kan vara att man "vill att det händer mycket omkring konstformen" eller att "det skulle ju inte hända något om vi inte gjorde det". Det finns en "önskan att folk ska känna sig hemma" och man vill "ge publiken något som sätter igång känslor och tankar".

Vi möts även av svar som handlar om att man vill ta ansvar för platsens utveckling och ta kontroll över den egna situationen, "jag är ung och andra i min ålder har flyttat härifrån, jag vill locka ut de unga och kanske få dem att stanna. Jag vill kunna skapa något själv, och uttrycka min konstform" och "vi ville skapa en plattform i Lerums kommun som bygger samman kommundelarna och en scen där både "fin- och fulkultur" samlas".

**Baserat på de intervjuades uppskattade ideella arbete i förhållande till antal arbetstimmar 2019 - 2024 timmar*

Reflektion

Vi har tidigare i rapporten skrivit om s.o.l-arrangörer och konst/kulturarrangörer. Utgångspunkten för den uppdelningen är just arrangörernas olika drivkrafter. S.o.l-arrangörerna som drivs av det lokala och sociala, och konst/kulturarrangörerna som drivs av det konstnärliga innehållet gynnas båda av att ses i ljuset av sina drivkrafter - varför man håller på. Att vi undersöker arrangörernas motiv att arrangera beror på att vi är övertygade om att det är just genom att förstå och ta hänsyn till drivkrafter man som kommun på bästa sätt kan värdera, främja och stärka arrangörerna. Behoven och förutsättningarna hos en arrangör som vill levandegöra en bygdegård är i många delar olika de som vill presentera professionella artister för invånarna. Båda segmenten är viktiga för sammanhållning och utveckling av en plats - man deltar i att skapa en levande kommun, dock bör/kan inte alla deras frågor behandlas inom samma modell.

I Lerum möter vi aktörer som faktiskt talar om att skapa arbetstillfällena som en del av drivkraften. Vi arrangörskonsulenter brukar ju själva framhålla de ideella arrangörers viktiga funktion att skapa arbetstillfällena för konstnärer och andra kulturarbetare, men här hör vi även de själva prata om det som drivkraft - att skapa arbetstillfällena för sig själv och andra kulturskapare.

Det är värt att lyfta att Lerum kan tillgodoräkna sig arbetet av totalt åtta heltidsarbetande kulturarrangörer utan att det kostar mer än de stöd och bidrag som arrangörer får beviljade av offentliga medel. Lerums kommun, liksom alla kommuner, är beroende av ideella insatser om man vill kunna stoltsera med ett attraktivt och varierat kulturutbud och vi menar att det är viktigt att dessa aspekter lyfts vid de tillfällen politiken och beslutsfattande tjänstepersoner agerar i ekonomiska och andra strukturer där kulturarrangörer förekommer.



Höstlövsprydd sommarscen hos Nääs Konsthantverk

3. Stöd och bidrag

Kommunerna är den klart viktigaste finansiären av de lokala arrangörerna om man bortser från arrangörernas egen ideella arbetstid. Inom kultursektorn är det oftast arrangörsbidrag som bidrar till utbud och även om många också arbetar utan offentliga stöd är det kommunens hantering av arrangörsfrågor och tilldelade bidrag som skapar en grund för arrangörer att verka lokalt. Vi ser därför över vilka stöd - monetära och icke monetära - som erbjuds kommunens arrangörer, vilka som söker dessa och vilka som beviljas. Vi tittar även på hur och var stöden kommuniceras och frågar arrangörerna vilka stöd de har idag och om deras tankar kring kommunens stöd och bidrag.

Kommunala bidrag för arrangörer i Lerum

(De kursiverade texterna är citat från kommunens hemsida.)

Verksamhetsbidrag

“Lerums kommun har möjlighet att bevilja bidrag till kulturföreningar, som genom ideell verksamhet medverkar till att ett mångsidigt och varierat kulturutbud kommer kommunens invånare till del. /-/ Man kan ansöka om bidrag för kostnader som har direkt koppling till föreningens egen kulturverksamhet som teknikkostnader, lokalkostnader vid offentliga arrangemang, marknadsföring vid offentliga arrangemang, arvoden till föreläsare och artister m.m.”

Bidraget söks enbart av föreningar och på årsbasis. 2018 beviljades 34 ansökningar mellan 5.000-80.000 kronor per förening, med en median på 10.000 kronor. Totalt beviljades 517.000 kronor.

Investeringsbidrag

“Lerums kommun har möjlighet att bevilja investeringsbidrag till kulturföreningar som genom ideell verksamhet medverkar till att ett mångsidigt och varierat kulturutbud kommer kommunens invånare till del. Syftet är att underlätta för främst kulturarvsföreningar att kunna göra de investeringar som behövs för att vårda,

bevara, tillgängliggöra och till viss del utveckla de byggnader och kulturmiljöer man ansvarar för. Bidrag kan också ges för investeringar i inventarier och utrustning som är relevant för verksamheten.“

Även detta bidrag söks av föreningar på årsbasis. Föreningen kan söka maximalt ett prisbasbelopp (2018 gällde 45.500 kronor).

2018 beviljades fyra föreningar investeringsbidrag på totalt cirka 190.000 för investeringar i byggnader eller inköp av material som stöttar verksamheten.

Projektbidrag

“Projektbidragets syfte är att främja ett allsidigt och varierat kulturutbud riktat till kommunens invånare. /-/ Bidraget kan ges till enskilda, grupper, nätverk och föreningar som vill genomföra ett kulturprojekt.”

Stödet kan ges som direkt kostnadsersättning eller som förlustbidrag.

Projektbidraget söks löpande och besked ges inom tre veckor. Bidraget får inte överstiga 75 % av kostnaderna och är maximerat till 20 % av prisbasbeloppet per sökande och år. För 2019 innebär det att varje sökande kan söka maximalt drygt 9000 kronor per år.

2018 beviljades 9 aktörer projektbidrag för sammanlagt 12 projekt en total summa på drygt 80.000 kronor.

Exempel på andra stöd för aktörerna i Lerum:

Kulturfonden

Ansökan om medel ur kulturfonden kan göras för att få stöd till ideell och kulturell verksamhet inom före detta Skallsjö kommun, nuvarande Skallsjö församling (Floda och Tollered). På fondens hemsida kan man dock läsa att *“på grund av att det år 2019 endast fanns 8392 kr i fritt eget kapital att dela ut från kulturfonden görs ingen utdelning under året utan pengarna sparas till utdelning 2020”*.

Sparbanksstiftelsen Alingsås

Från sparbanksstiftelsen kan aktörer i Lerums kommun söka medel för att främja mötesplatser där människor och företag kan utvecklas samt för att stärka förutsättningar för fritid/kultur.

K-pengar

KulturUngdoms K-pengar är regionala medel som ges till unga kulturaktörer i Västra Götaland. De senaste tre åren har fyra unga aktörer i Lerum sökt och stöd genom KulturUngdom.

Studieförbund

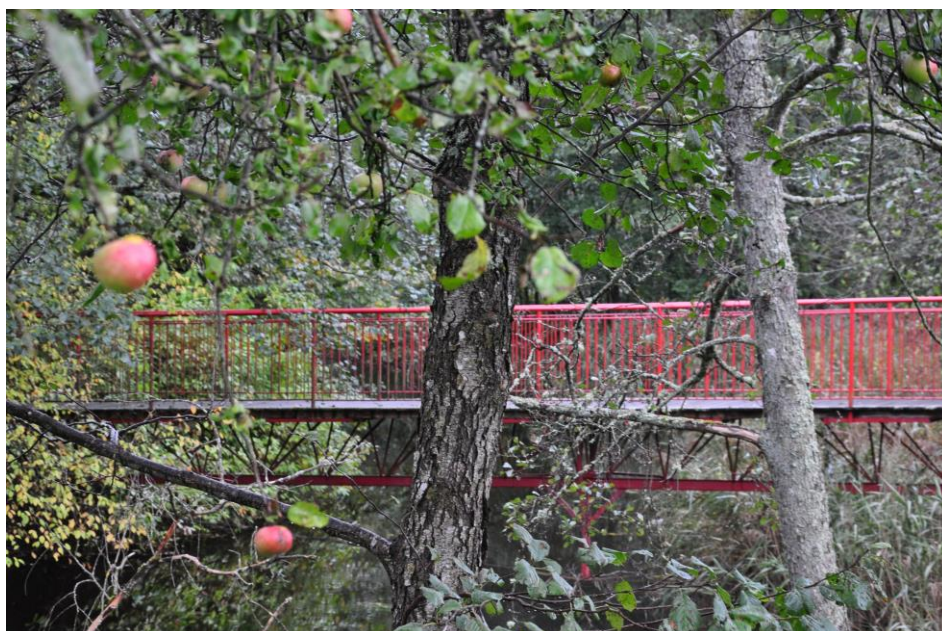
Majoriteten av arrangörerna får stöd genom samverkan med studieförbund. De täcker ofta någon mindre budgetpost som till exempel möjliggör annonsering och affischering.

Tre aktörer i kommunen har 2019 förutom stöd från kommunen även stöd från Statens Kulturråd. En aktör har kulturstrategiskt utvecklingsstöd från Västra Götalandsregionen.

Alla kommunala monetära stöd och bidrag söks från kommunens fritidsenhet. Principen "en väg in" är viktig för kommunen och motiverar att stöden hanteras där istället för på kulturenheten. För bedömning av de mindre projektbidragen används kulturenheten som rådgivare. Verksamhetsbidragen beslutas dock av fritidsenheten helt och hållet.

Bidrag från kommunen söks digitalt och kommuniceras på hemsidan både under fliken "kultur" och "föreningsfrågor", dock ej under fliken "ung i kommunen".

Under 2019 tog pengarna för projektbidrag slut redan under tidig höst. Kulturavdelningen konstaterar att det har varit större tryck av ansökningar under detta år och att information om stödet har nått ut bättre.



Bron över till Lilla Ön i Floda där TCB House om Music huserar

Vad säger arrangörerna?

De flesta arrangörer vi talat med har någon form av ekonomiskt stöd från kommunen. Någon lyfter gott samarbete med kulturavdelningen kring stöd men menar att det kan vara ett problem att man måste ha god framförhållning om man vill ha "en bra slant från kommunen". Vi hör också det som kulturektorn ständigt stängas med, att pengarna som finns inte täcker behovet men att det fungerar ändå på grund av ideellt arbete. "Så fort man arrangerar professionellt så kostar det pengar, teknik, konstnärer, ljud o ljus". Vi hör också att det är "lätt att söka pengar och kommunen betalar glatt!".

Några av aktörerna som inte söker eller tar emot ekonomiska stöd från kommunen lyfter att de inte har tradition eller vana av att söka bidrag men uttrycker önskemål kring att ändå kunna få ta del av förlustbidrag eller subventionerad hyra.

En annan informant berättar att de inte har stöd eftersom de anser att är för krångligt med formalia och att “man får ingen hjälp med hur man söker”. Någon säger att det är “svårt att arrangera när man inte är en förening eftersom man inte kan söka alla kommunala bidrag.”

Ett icke-monetärt stöd som flera arrangörer lyft som positivt exempel är den gräsklippning som kommunen stöttat med. Hos de, ofta äldre, lokalägarna utanför centralorten blir detta ett konkret och uppskattat stöd som frigör tid och ideellt engagemang till annat.

Vi fick några konkreta önskemål omkring stöd från arrangörerna som citeras nedan:

- **Vi behöver lotsas till stöd och bidrag.**
- **I Lerum kan man max söka 9000 för ett projekt - man får ju inget gjort för det. Vi önskar en större kulturbudget!**
- **Önskar verksamhetsbidrag utan att behöva vara förening.**
- **Resestöd. Om man vill utveckla en verksamhet behöver man resa och se hur andra gör. När man går på knä ekonomiskt så finns inte pengar över till sån inspiration.**
- **Systemet för att söka bidrag är för svårt. Det digitala verktyget är för svårt och handledningen stöttar inte upp.**

Reflektion

Lerums kommun har en överskådlig stödstruktur med tre former av sökbara monetära stöd. Att projektbidrag kan sökas av alla aktörer, inte enbart av föreningar, är positivt i en tid då många väljer att inte organisera sitt engagemang i föreningsform. Att den sökbara gränsen är cirka 9000 kronor om året i projektbidrag upplevs av arrangörerna som stramt. Som vi förstår det kan dock även verksamhetsbidragen likaväl som projektbidragen användas för den arrangerande verksamheten och projektbidraget kan då ses som ett komplement för mer spontana insatser som dyker upp under året. För de aktörer som enbart kan söka projektbidrag på grund av organisationsform öppnar summan på 9000 kronor inte upp så många möjligheter för någon som vill arrangera ofta eller med professionella utövare. Att öka kommunens satsningar på invånarnas arrangemang ligger dock ofta utanför tjänstepersonernas mandat och kan kräva att civilsamhälle och arrangörer utövar påtryckningar på den lokala politiken.

Att pengarna för projektbidragen tog slut under hösten kan tolkas både positivt och negativt. Det positiva är att informationen når ut och att stödet tas tillvara. Det blir också en signal om att det finns mer verksamhet att stötta med kommunala medel. Det blir dock svårt för arrangörerna att planera om det inte finns kontinuitet i vilka stöd som finns tillgängliga. Kulturavdelningen lyfter själva att de nu analyserar situationen och ser om det behövs andra rutiner för detta stöd framöver.

Att arrangörer lyfter svårigheter kring information och administration av stöd och bidrag hör vi ofta när vi talar med arrangörer i olika kommuner. Alla bidragsgivande organisationer måste balansera mellan principen om rättssäker bedömning med respektfull hantering av skattemedel och ambitionen om låga trösklar och tillgänglighet.

Nödvändig uppdatering av system måste också balanseras med kontinuiteten, två viktiga faktorer som ofta står emot varandra. Att de tjänstepersoner som står som kontaktpersoner har en öppen och kommunikativ inställning vid frågor och feedback från arrangörer är dock en faktor som kommuner alltid kan och bör säkerställa.



Vy inifrån Magasin Norsesund

Det finns tydlig information om de ekonomiska stöden på kommunens hemsida och de flesta som sökt stöd menar att den informationen räcker. Vi har dock hört ett antal aktörer som lyft att de inte förstår systemet och som har upplevt att deras frågor inte tagits på allvar när de bett om tydligare instruktioner.

Det är svårt för oss som utomstående att veta var det går fel i dessa fall, men som princip bör tjänstepersoner prioritera att de aktörer som finns har nödvändig kunskap om vilka stöd som finns och hur de söks.

Detta gäller kanske ännu mer i de fall där den bidragssökande aktören på något sätt tillhör en underrepresenterad grupp arrangörer i den aktuella kommunen, exempelvis en ung arrangör, en arrangör med annan etnisk bakgrund eller någon som arrangerar inom ett nytt eller annat konstfält än vad som tidigare funnits på plats. De är viktiga aktörer att hålla nära dialog med av flera skäl. För det första för att det är de som bäst kan bidra till breddning av kulturuttryck och publikgrupper i kommunen, men även för att ett system tenderar att byggas efter redan kända förutsättningar. Nya former av aktörer kan ha andra behov och för att möta dem kan uppdateringar av nuvarande system krävas. I dialog och förståelse för varandras roller - arrangörens roll och kommunens roll - kan dessa behov fångas upp samtidigt som arrangören kan få förståelse för kommunens möjligheter, begränsningar och ambitioner.

Lerum saknar den variant av "snabb slant" för unga arrangörer som många kommuner numer erbjuder. Men - det projektbidrag som finns kan sökas av aktörer i alla åldrar och även utanför de traditionella organisationsstrukturerna. Att säkerställa att kommunikation och ansökningsförfarande är tydligt och anpassat även för unga användare och frigöra tid för att lotsa de arrangörer som är obekanta med rutinerna kan räcka för att möta efterfrågan på ekonomiska stöd för unga. Hur man sedan väcker intresse för samma stöd är en annan och än mer komplicerad fråga.

De svårigheter i ansökan av bidrag som vi hör om skulle kunna härledas till att stöden hanteras av en enhet och främjandeverksamheten av en annan. Att stöd till kulturorganisationer beslutas utan att de sakkunniga tjänstepersonerna används i beredning kan leda till otydligheter i systemet. Det kan vara värdefullt både för beslutens kvalitet och för tjänstepersonernas uppdatering att man behandlar ansökningar inom relevant enhet, det vill säga i den enhet där sakkunniga tjänstepersoner arbetar. Hantering av bidrag är en tidskrävande arbetsuppgift som i sig då kan minska kulturenhetens möjlighet att arbeta främjande och utvecklande. Att en annan enhet kan administrera bidragshanteringen kan i det ljuset istället ses som en service som avlastar kulturens område. Vi vill dock lyfta fram att vi tror att kulturenhetens delaktighet i beredning av ansökningar alltid är av godo.

4. Samverkan

Samtidigt som man verkar för att skapa ökade resurser för arrangörer och arrangörsutveckling i en kommun eller arrangörsgrupp är det viktigt att arbeta effektivt och kreativt med de befintliga medel och styrkor man redan har. Ett verkningsfullt sätt är att skapa rutiner för samverkan mellan arrangörer och mellan kommunen och arrangörer, för att på så sätt sprida resurser till fler och över tid. Vi frågar därför våra informanter vilka de samverkar med, hur de samverkar, om de önskar annan samverkan än den de har idag samt om de upplever konkurrens från andra arrangörer inklusive kommunen.

Kulturenheten och studieförbunden har i sina uppdrag att samverka och majoriteten av Lerums tillfrågade arrangörer menar att de samverkar på ett eller annat sätt med någon av dessa. Ett flertal av arrangörerna samverkar även med andra organisationer på regional och nationell nivå. Många arrangörer i kommunen vittnar om en god kontakt och fungerande samverkan med framförallt den kommunala samordnaren för barn och unga. Man upplever att man blir uppmuntrad och stärkt i sina idéer.

I Lerum inviteras kulturföreningarna till samrådsmöten där representanter från föreningarna möter kommunalrådet på regelbunden basis. Vi får höra olika åsikter om detta forum, allt från att det skapar en bra dialog med politiken till att det bara upplevs som en möjlighet för föreningarna att ställa frågor, men att dialog och ömsesidighet inte uppstår. Kulturenheten erbjuder även årliga ordförandeträffar där representanter från föreningar bjuds in för samtal, föreläsningar eller dylikt. Även här hörde vi lite olika ingångar som “vi blir inte kallade så ofta, men vi åker när vi blir kallade, man träffar alltid någon som är relevant för en” och “det hade gärna fått vara fler, men med tydligare syften”.

I Gråbo finns Medskapandegruppen som samlar aktörer i området och genom den samverkas det lokalt. Även i Tollered och på andra orter finns lokala initiativ till samverkan. I alla dessa fall gäller det föreningsliv och andra aktörer generellt, inte specifikt kulturaktörer.

En av informanterna berättade om en tidigare satsning att skapa ett Kulturråd som kunde samla kommunens kulturaktörer för att med en röst kunna samtala med kommun och andra parter, men “det dog ut, kom aldrig riktigt igång”. En förening resonerar kring behov som föreningar emellan skulle kunna hjälpas åt med, “tänk om man i pausen på vårt arrangemang kan släppa fram en annan förening som vill göra något” och en annan säger på samma tema “vi har en scenvagn vi använder ibland, den kan vi ju hyra ut då och då till andra!”.

Vi frågar även arrangörerna om huruvida de upplever konkurrens eller inte. De flesta tillfrågade upplever inte någon form av konkurrens föreningar emellan, men “det kan vara svårt att hitta tidpunkter för konserter som inte krockar med andra kulturarrangemang.” I de fall då föreningar arrangerar för samma publik och inom samma genre kan konkurrens uppstå, men det händer inte alltför ofta. Någon lyfte Göteborg som konkurrent, då många Lerumsbor pendlar till arbete och då stannar och konsumerar sin kultur där. Mer specifikt angående frågan om konkurrens får vi höra att kommunen vid vissa tillfällen anlitat artister inom en föreningens “område” utan att initiera samarbete med föreningen. Det lyftes som en problematik som skulle kunna lösas med samverkan. Alltså, att kommunen arrangerar samma konstform till samma målgrupp som föreningen behöver inte vara problematiskt enligt informanten så länge föreningen upplever att de bjuds in i samarbete.

Någon av de aktörer vi mötte, som inte har en ekonomisk relation till kommunen, efterfrågade ändå en samverkan. Att bli uppfångad av kommunens kommunikationskanaler och inbjuden till nätverksträffar visar att man som arrangör är sedd, vilket ofta är ett första steg till en god relation.

Från några arrangörer hörde vi specifika önskemål kring samverkan:

- **Vi vill gärna träffa andra föreningar för att kunna stötta varandra och hitta samarbetsformer. Kanske vill man inte släppa in varandra, men några kanske vill. Kommunen får gärna bjuda in till det så att vi lär känna andra föreningar.**
- **Vi önskar mer samtalsmöten med varandra och med kommunen.**
- **Vi vill gärna bli inbjudna till kommunen för att få träffa de som styr, tjänstepersonerna.**
- **En klapp på axeln skulle göra gott. Ekonomiskt är vi inte missnöjda.**
- **Vi arrangörer skulle kunna användas i kommunens integrationsarbete. Kommunen vet ju var de grupperna finns, och vi är nog många arrangörer som vill hjälpa till. Kanske kan kommunen kalla till ett sådant möte? Det finns jättestora behov av att träffas och prata.**

Reflektion

Initiativet att skapa ett kulturråd, där kulturella aktörer tillsammans bygger ett forum för samtal och samverkan och som kan fungera som en samtalspart till kommun och andra aktörer är något vi brukar förespråka i kommuner med så pass starka aktörer som i Lerum. En sådan samling kan ofta vara en starkare röst gentemot politiken än vad tjänstepersonerna kan vara.

Vad vi har kunnat se under åren när det kommer till olika former av samlingar där kulturaktörer ska mötas, är att det är gynnsamt om man delar upp kulturarrangörer enligt de två segmenten s.o.l-arrangörer och konst/kulturarrangörer. Förutsättningar, språkbruk, visioner och behov skiljer sig ofta åt mellan dessa segment och det kan vara svårt att hitta kraft framåt om man inte först formerar sig var för sig. Att samla dem var för sig kan vara ett bra verktyg både för en kommun som vill samla arrangörer för nätverkande, och för arrangörerna själva. Att sedan samverka grupperna emellan ger styrka åt det gemensamma arbetet.

Samverkan arrangörerna emellan - som att dela på utrustning eller informera under varandras arrangemang - är svår att forcera fram, men att skapa forum där relationer kan byggas främjar möjligheterna till liknande samarbeten på arrangörernas initiativ.

Att ha igång en dialog med arrangörer är alltid viktig, en aktör som skapar kulturella mötesplatser eller på annat sätt aktiverar sig inom kulturen kan i värsta fall inte bara känna sig bortglömd utan även motarbetad av kommunen om inte dialog initierats. De aktörer som får ekonomiska stöd från kommunen kommer naturligt in i relation till densamma. Att uppdatera sina "rullar" med både nya och etablerade aktörer så att alla kulturaktiva i kommunen kan fångas upp, bjudas in och lyssnas av är alltså en diger men viktig utmaning.



Något förbereds i Stora Lundby

5. Lokaler och scener

De allra flesta kulturarrangemang förutsätter olika former av lokaler och scener och det är av vikt att behoven möts inte enbart utifrån det konstnärliga perspektivet utan även som ett svar på invånares behov av träffpunkter. Under intervjuerna frågar vi därför var arrangörerna arrangerar, om tillgängliga lokaler täcker behoven och har överkomliga priser samt om arrangören själv är lokalägare och hyr ut till andra aktörer.

I Lerums kommun presenteras kultur för publik på många olika platser. De vi talat med arrangerar exempelvis i Floda Lada, på Garveriet, i Tingshuset, på Dergårdsteatern, i Dergårdsgalleriet, på huvudbiblioteket, i Equmeniakyrkan och Skallsjö kyrka, i församlingshem, i Magasin Norsesund, hemma hos privatpersoner, på restauranger, på och runt eget galleri, i karosseriet i Norsesund, i Parasollet i Gråbo, i egna hembygdslokaler och andra föreningsdrivna lokaler.

Det finns sedan några år tillbaka beslut på att bygga ett kulturhus i centralorten, men av olika anledningar har bygget blivit försenat. I slutrapporten om kulturhuset från 2015 kan man läsa att *“Kulturhuset ska fungera som medborgarnas vardagsrum. En ljus och varm entré som väcker nyfikenhet och intresse för kultur. Lokalerna ska vara flexibla med framtidsinriktad utrustning för att möta olika behov. Ett fräscht och rymligt café/restaurang med förtäring och mindre scen. En större lokal för upp till 200 personer som kompletterar vid de tillfällen när Dergårdsteatern är för stor. En blackbox som ger verksamheten i huset många möjligheter. En professionell utställningshall som kompletteras med utställningsmöjligheter i utrymmen där människor är i rörelse för en spännande och föränderlig miljö. Det bör avsättas ekonomiska resurser som möjliggör snabba beslut till inköp av utrustning och förändring av verksamheten för att ständigt vara aktuell och modern.”*

På kommunens hemsida finns även en sammanställning av samlingslokaler som dock saknar många av de lokaler som för oss beskrivits som lokaler för kulturarrangemang.

En sammanfattning av det vi hör från arrangörer om lokaler i Lerum är:

- **flera arrangörer är stolta över Dergårdsteatern som stödjer och möjliggör kvalitativa arrangemang. Dock lyfter många att den är kostsam att hyra.**
- **flera arrangörer saknar lokaler för mindre publikgrupper.**
- **i Norsesund saknas snart lokaler helt och där efterfrågas lösningar.**
- **fler enklare och mer lättillgängliga samlingslokaler för kultur efterfrågas.**

Det finns ett antal aktörer, både i centralort och på landsbygd som lyfter lokalfrågan som en utmaning. Vi hör om olika svårigheter kring lokaler, någon menar att det är "ett jätteproblem". De flesta talar om Dergårdsteatern som fin men stor och dyr och mest användbar för etablerade grupper. Någon säger att man "söker sig till Missionskyrkan istället för där har vi råd att vara". Man uttrycker även avsaknad av mindre scener där man kan arrangera lite mer kravlöst, "Det behöver ju inte vara så professionellt alltid, utan en mer tillgänglig lokal för lokala band och mindre teaterföreningar och så". Vi hör även om en efterfrågan på lite mindre "kulturella scener" på olika platser i kommunen. Flera aktörer lyfter alltså önskemål om små och medelstora lokaler där man kan behålla kvaliteten på olika sorters arrangemang även om man inte räknar med en stor publik.



Höstprakt i Östad

När vi frågar aktörerna om kulturhuset får vi mest positiva och otåliga kommentarer, även om flera utanför centralorten snarare lyfter ett behov av bra lokaler för kultur i hela kommunen. “Kulturhus - ja! En plats som är bara för arrangemang så att man inte behöver vara i biblioteket hela tiden”, “Drömmen är att det skulle finnas ett teaterhus med bra scen där man kan ha bra biutrymmen oxå” och “Nu fyller man ofta Dergårdsteatern halvfull och det blir för dyrt, man behöver en lokal för 100-150 personer”.

Utanför centralorten lyfter fler arrangörer att det saknas lokaler, framför allt i Norsesund där det nu arrangeras i ett gammalt karosseri som troligen ska rivas. Arrangörerna önskar att lokalen istället tas omhand så att arrangemangen där kan fortgå. “Om karosseriet försvinner så saknas samlingslokal med plats för den publik som arrangemangen drar”. Man upplever alltså att man har en publik men ingen lokal. I Gråbo saknas också central lokal för arrangemang. Även en arrangör som arrangerar i centralorten lyfter detta och säger att “ Lerums kommun är så utsträckt, de lokaler som passar bäst finns bara i Lerum tätort. Svårt att nå ut till alla.” Å andra sidan säger en annan aktör att det finns “hyfsat med arenor på alla orter”.

Vi fick också med några konkreta önskemål från arrangörerna kring lokaler. Nedan citeras dessa:

- **Möjlighet att genom kommunen hyra eller få finansierat hyra av exempelvis tält som kan kompensera brist på lokaler.**
- **Vi behöver en plats för våra styrelsemöten. Vi är hos varandra, men nu får vi inte plats. Vi skulle ha behov av någon lokal att kunna vara i och vi har lyft och önskat detta, men det är inte på plats än.**

Reflektion

Det är inte lätt att som kommun bistå med lokaler för alla behov och eventualiteter. Att förvalta lokaler och teknik är kostsamt och uthyrnings-/utlåningsverksamhet kan ta mycket tid i anspråk. Att verksamheter som nyttjar lokaler sedan ofta ligger under kultursektorn medan förvaltning för själva lokalen oftast ligger hos kommunens lokalförvaltning brukar inte förenkla och främja de lösningar som ofta efterfrågas av arrangörer och annan kulturverksamhet.

I Lerum, som i många andra kommuner, får en kulturaktör ofta betala hyra till kommunen med en hand samtidigt som man med den andra handen tar emot bidrag från kommunen. Det leder inte sällan till en fråga om hyressubvention eller utlån av lokaler med en önskan om att kommunen (då inte specifikt kulturenheten utan snarare lokalförvaltningen) kan stötta den invånardrivna kulturen genom upplåtelse av lokal. Framför allt de aktörer som under en längre tid hyr kommunens scener önskar någon form av hyressubvention som kommunalt stöd.

En intern kommunal dialog mellan ansvariga för lokaler och ansvariga för kultur är nödvändigt för att komma så nära det efterfrågade som möjligt. En del kommuner erbjuder subventionerade eller kostnadsfria lokaler för den arrangörsverksamhet som bidrar med kulturutbud till kommunens invånare. De slipper på så sätt situationen där kommunens bidrag som ges via kultur/fritid går till samma kommuns lokalförvaltning och sänker även trösklarna för invånarna att “våga” arrangera.

I de fall en kommun saknar samlingslokaler bör en dialog föras mellan kommunen och invånarna. Vad finns för tänkbara lösningar, vad kan kommunen bidra med och vad är civilsamhällets roll?



Bautastenen vid Stora Lundby

6. Marknadsföring

Att nå ut med sitt engagemang och arrangemang, det vill säga att meddela sig med publiken och informera om sina aktiviteter är ofta av högsta prioritet för arrangören. Arrangörer har olika förutsättningar att nå ut och en viktig faktor för att lyckas är att använda befintliga resurser rätt, hitta sina målgrupper och använda rätt kanaler. Under Arrangörslyftet frågar vi därför arrangörerna om hur och var de kommunicerar med sin publik, om de anser sig ha den kompetens de behöver eller om de önskar fortbildning eller andra insatser inom marknadsföring. Vi frågade också hur de använder kommunens kulturkalender, om de anser att den bör förändras och i så fall hur.

Arrangörerna i Lerum marknadsför sig bland annat genom:

- **Kommunens kulturkalender**
- **Sociala medier**
- **Annonser i Lerums tidning och Lokalpressen**
- **Annonser i fack-magasin**
- **GP-guiden**
- **Visit**
- **Mun-till-mun**
- **Medlemsutskick**
- **Affischer och flyers**
- **Busreklam**

Man marknadsför sig främst inom Lerums kommun men flera arrangörer sträcker sig även utanför kommunens gränser i bland annat Göteborg och Alingsås. Lerums tidning lyfts som viktig för annonsering, men alltför dyr för de flesta. Lokalpressen har mer utrymme för redaktionellt material och uppskattas av flera som en enkel väg för få ut information via exempelvis reportage. Kulturenheten producerar en kulturkalender som skickas ut till kommunens alla hushåll och som täcker ett halvår i taget.

Ett fåtal av föreningarna marknadsför sig inte alls, eller mycket lite, digitalt.

De flesta använder sig av kommunens kommunikationskanaler (ex Visit Lerum och kulturkalendern) men andra gör det inte, främst i brist på kännedom om dessa. En del tycker även att formen för kommunens marknadsföring inte passar den egna verksamheten.

När vi frågar om arrangörernas kompetens och behov av kompetensutveckling får vi en hel del svar som vittnar om att man som arrangör behöver stöd, kompetensutveckling och inspiration kring hur man kan marknadsföra sig. En del menar att man har brister inom området och gärna skulle utbildas i ämnet. “Jag hade gärna gått i kurs kring hur man hanterar vår hemsida” och “Vi är kanske i en åldersgrupp som inte är så bra på att nå ut i detta nya. Vi behöver i så fall yngre medlemmar som kan och vill stötta upp med just detta”. Men det finns även arrangörer som inte har samma behov och som menar att kompetensen finns i gruppen men att tid saknas.



Detalj från kraftstationen i Tollered

Är kulturkalendern viktig i sin nuvarande form eller bör den utvecklas?

En av tjänstepersonerna på kulturenheten samlar information, producerar och kommunicerar en tryckt kalender för att lyfta det som händer i kommunen under året. Kalendern täcker ett halvår i taget och alla kulturaktörer som skickar in information marknadsförs via kalendern som skickas ut till alla hushåll i kommunen.

Arbetet har varit tidskrävande och frågan kring kalenderns form och funktion lyftes därför till oss inför våra intervjuer med arrangörerna. Hur används kalendern idag, är den viktig i sin nuvarande form, bör den utvecklas och i så fall hur?

Vi ställde frågan till i princip alla vi intervjuade och svaren vi fick kan delas in i olika segment.

“Kalendern är viktig i sin nuvarande form”

I den första gruppen är flertalet själva äldre och har, eller identifierar sig, med en målgrupp som är mindre vana vid att hålla sig uppdaterad via digitala kanaler. Den gruppen förespråkar kalendern i sin nuvarande form med argument som:

- “Pappersformen är bra eftersom det blir tillgängligt för fler. Då behöver publiken inte söka upp informationen.”
- “I och med att de lokala tidningarna blir svagare och försvinner så är den här produkten ännu viktigare.”
- “Den är nödvändig i sin nuvarande form, den kommer hem i brevlådan och många använder den, som den är digitalt nu vet man heller inte spridningen.”
- “Den är jättebra! Kanske framför allt för en äldre publik, men för den yngre publiken borde det fungera att ha det digitalt.”
- “Den fyller definitivt en funktion för det finns mycket aktiva seniorer, enbart digitalt skulle exkludera många.”
- “Personer som inte är medlemmar i föreningen får info via kulturkalendern”
- “Många människor som nyss flyttat från andra kulturer nås inte via våra digitala kanaler och då blir det viktigt med det fysiska.”

“Önskar digital kalender och/eller mer flexibel”

Den andra gruppen består av arrangörer med målgrupper i alla åldrar som brukar internet med lätthet. De menar att den icke-digitala marknadsföringen börjar bli otidsenlig och de önskar kalender som inte kräver lång framförhållning och som är mer flexibel:

- “Halvårsvisa kalendrar känns omodernt i dessa snabba flöden.”
- “Vi använder kulturkalendern och Visit, men en digital kalender hade räckt.”
- “Jag personligen tycker att trycksaker känns lite förlegat.”
- “Vad skulle man kunna få för samma kostnad? Vi tittar knappt i den faktiskt. Ur miljösynpunkt så känns det också bättre med något digitalt.”
- “Vi har inte så mycket program som vi kan få in i kalendern, det är för lång framförhållning för oss.”
- Nackdelen är att den är statisk, på så sätt är en bättre användning av resurserna en digital månadskalender, det är ett mer snabbfotat sätt att jobba på.”
- “Svårt att veta vad folk gör med en kalender med ett halvt års arrangemang samlat.”

“Kommunicera med annonssidor istället”

Den tredje gruppen efterfrågar istället en regelbunden kommunikation via exempelvis Lerums tidning, i kombination med lättillgänglig och flexibel kalender på kommunens hemsida. De flesta menar att tidningen varit en viktig aktör vad gäller spridning och marknadsföring av arrangemang genom allt från redaktionellt material till tidningens annonsplatser. Många problematiserade kring att annonsering fördröjats så att enskilda arrangörer varit tvungna att avstå. Man frågar sig hur egen annonsering skulle kunna ersättas och hur man framöver vill/kan marknadsföra sina evenemang. Vi tolkar det här resonemanget som att vare sig en analog eller digital kalender fyller dessa behov, utan att man efterfrågar ett omtag som innefattar större flexibilitet, kortare framförhållning och fler tillfällen för arrangemang att publiceras, gärna via annonsering.

- **“Gör annonser med kalender för vad som görs innevarande månad, det kan ändra sig i verksamheten och då är en tryckt kalender en svårighet.”**
- **“Allt borde lyftas på hemsidan och annonseras varje vecka, typ Händer i Lerum i Lerums tidning.”**
- **“Kalendern är för statisk, kanske bättre en kvartalsvis kalender, samtidigt som annonsering i lokala pressen kan vara mer motiverat.”**
- **“Det vore bra med samarbete med lokaltidningar, regelbunden annonssida.”**
- **“Det behövs ingen kalender utan i stället en annons varje månad, det skulle lösa problemet med lång framförhållning.”**

Övriga önskemål och medskick om kalendern är att arrangörerna önskar att det ska vara lätt att skicka in sina arrangemang och att information om hur man gör ska finnas tydligt kommunicerat. Att “kalendern” sedan ska lyftas fram mer och hittas enklare på kommunens hemsida efterfrågas också och hemsidan skulle kunna användas effektivare med färre klick in till eventen “En knapp med KULTUR på kommunens förstasida och BAM - så kommer det som händer med bara ett knapptryck!”

Reflektion

Hur och var ens tänkta publik tar till sig information förändras ständigt och trycket på att man som marknadsförande verksamhet håller sig uppdaterad vad gäller kanaler och metoder är högt. För de arrangörer vars verksamhet har många år på nacken kan det vara mer utmanande att anpassa kommunikationen till samtiden, än för en arrangör som själv är sprungen ur denna samtid. Därför ser vi ofta yngre arrangörer som inte lyfter problem med marknadsföring och kommunikation medan de äldre organisationerna oftare - men inte alltid - upplever utmaningar att nå ut till publiken.

Om målgruppen inte nås av digital marknadsföring kan det vara ett rimligt ställningstagande att inte ägna sig åt det i större skala. Men vill man föryngra sin publik (gäller även om man vill nå nya pensionärer) så kan det vara lämpligt att söka möjligheter för en digital spridning.

Kommunen *behöver* inte ta på sig ansvaret att kompensera och komplettera arrangörernas egna kompetenser och förmågor att nå ut. Men i de fall där de arrangerer som inte själva har kompetens att marknadsföra sig ändå erbjuder arrangemang av värde för kommunens invånare kan det vara relevant att samtala kring på vilket sätt man kan stötta arrangörerna, exempelvis med kurser eller nätverksträffar med kommunikationsinriktning. Det finns arrangörer i kommunen som besitter stor kunskap om digital marknadsföring som exempelvis skulle kunna anlitas för "första-hjälpen"-tillfällen för arrangörer med mindre digital kompetens.

Att det finns ett antal arrangörer med ambition och möjlighet att även nå publik från Göteborg kan vara mycket värt för kommunen. Detta skulle kunna vara ett område för kommunen att stötta med syfte att lyfta kommunens egen profilering och marknadsföring gentemot invånare i Göteborg.

Angående kulturkalendern så är vår slutsats efter intervjuerna att det finns ett stort behov av ATT kommunen samlar in och kommunicerar ut arrangemang men att det finns många olika alternativ och behov kring HUR. Kanske kan en papperskalender minska i omfång, innehålla en viss sorts arrangemang med uppmuntran och påminnelse om att söka information via hemsidor för att samtidigt kompletteras/utökas med digital marknadsföring och annonser? I våra samtal kan vi konstatera att annonsering inte har spelat ut sin roll utan att man efterfrågar den möjligheten och gärna att kommunen deltar i någon form av samverkan kring detta.



Nävis Slott

Avslutande ord

Vi vill avsluta med att tacka alla som på ett eller annat sätt deltagit i Arrangörslyftet i Lerum.

Att som arrangör eller annan aktör ta emot oss och svara på våra frågor är generöst och vi hoppas att ni alla kan känna att vårt arbete genererat något värdefullt för er. Vår önskan är att Arrangörslyftet i förlängningen ger bättre förutsättningar för er arrangörer och därigenom ett livaktigt och spännande kulturutbud för kommunens invånare att ta del av.

Att som kommun ta emot oss för en genomlysning tycker vi visar på ambition, vilja till utveckling och även på en beredskap för förändring och vi hoppas att vi med denna rapport kan bidra till det arbetet.

Vi vill avsluta med citat från en intervju vi hade glädjen att göra med en arrangör som menade att "värdet som små kulturföreningar skapar går inte att mäta i pengar, betydelsen av deras arbete kan man inte nog värdera när det kommer till att definiera ett samhälle". Vi kan bara hålla med.

Tack!

Kultur i Väst 2019

Helen Liljedal

Astrid Ekermo

Förslag på utvecklingsinsatser

Nedan presenteras förslag på insatser som vi anser kan stärka arrangörskapet i Lerum. En del är enkla att genomföra och andra mer långsiktiga, man kan välja enstaka insatser eller flera i en strategisk plan för arrangörsutveckling. Vi presenterar utvecklingsområdet med bakgrund, förslag på insats och målsättning.

1. Kurser eller nätverksträffar kring marknadsföring

Bakgrund: Flera arrangörer i Lerum säger sig sakna nödvändig kompetens för marknadsföring och kommunikation.

Förslag: Erbjud långsiktigt stöd inom marknadsföring för arrangörerna. Vi vill dock avråda från att erbjuda marknadsföringskurs vid enbart ett tillfälle. En enskild marknadsföringskurs på några timmar leder sällan till nya vanor. Vi rekommenderar istället regelbundna träffar under en längre tid där det kan ingå både kursmoment, handledning, "prova på" och nätverkande.

Målsättning: Fler invånare får del av den kultur som arrangeras. Arrangörernas egna intäkter ökar.

2. Rutin för kunskap om lokalsamhället

Bakgrund: I en kommun där många tjänstepersoner bor på annan ort än där man arbetar kan det vara av strategisk vikt att, även utöver den naturliga uppdatering man får genom sitt arbete, skapa en fortlöpande gemensam bild både av historia och lokal "omvärldsanalys".

Förslag: Kontinuerliga möten i olika kommundelar, regelbundna studiebesök, plan för besök på arrangemang och dylikt.

Målsättning: Ökad kännedom om kommunens identitet samt ökat förtroende från arrangörsledet.

3. Subventionerade lokaler för arrangemang

Bakgrund: Kommunen stödjer arrangörer ekonomiskt för att presentera kultur för invånarna. Samtidigt arrangerar dessa ofta i kommunala lokaler där hyra tas ut.

Förslag: Initiera samtal med relevanta kommunala parter kring möjligheten att upplåta/subventionera lokaler till aktörer som utan ekonomisk vinning presenterar kultur för en publik.

Målsättning: Fler eller mer kvalitativa kulturarrangemang när arrangörens budget avlastas.

4. Utöka arbetet med KulturCrew

Bakgrund: Kulturenheten efterfrågar tankar kring ungt arrangörskap.

Förslag: Lerum har redan startat ett arbete med KulturCrew - en metod för ungt arrangörskap i offentlig verksamhet. Vårt förslag är att kulturenheten följer detta arbete nära och arbetar för att växla upp satsningen till att gälla fler skolor, fritidsgårdar och/eller kulturskolan.

Målsättning: Ökat ungt intresse och ökad kompetens inom arrangörskap.

5. Kommunera stöd för arrangörer under “ung i Lerum”

Bakgrund: Information om att det finns stöd att söka kommuniceras inte på kommunens hemsidas flik “ung i Lerum”.

Förslag: Att stöden, med fokus på projektstödet, kommuniceras med anpassat språk på Ung i Lerum.

Målsättning: Ökad tillgänglig information om ekonomiska stöd, ökade incitament för ungt arrangörskap.

6. Uppdatera/utvidga formen för kulturkalendern

Bakgrund: Kulturenheten producerar en tryckt kalender med arrangörernas samlade verksamhet. De har efterfrågat arrangörernas tankar kring en eventuell utveckling av kalendern.

Förslag: Att utifrån underlaget i rapporten utveckla kalendern.

Målsättning: En mer användarvänlig och flexibel lösning för samlad marknadsföring.

7. Kurs om valberedning

Bakgrund: Många arrangörer lyfter nyrekrytering till styrelse som en stor utmaning men få nämner medvetet arbete kring valberedningens roll och arbetssätt.

Förslag: Erbjud kurs/fortbildning i valberedningsarbete. Med fördel i samarbete med studieförbund.

Målsättning: Mer strategiskt arbete för vitalisering av styrelser samt fler föreningar med bibehållen kraft att driva verksamhet.

8. Nära dialog med nya och unga arrangörer

Bakgrund: Kulturenheten och unga arrangörer efterfrågar båda närmre relation till varandra.

Förslag: En strategisk och långsiktig dialog startas för att skapa ett gemensamt arbete med kulturenhetens relevans för unga arrangörer. Detta kan exempelvis ske genom enskilda möten med utvalda arrangörer eller genom möten dit alla de yngre arrangörerna bjuds in.

Målsättning: Ett förankrat utvecklingsarbete för ökad kunskap om nya och unga arrangörer.

9. Utökad lokalsammanställning

Bakgrund: Det finns en sammanställning av lokaler på kommunens hemsida, dock har vi hört om många lokaler som passar till arrangemang men som inte finns samlade där.

Förslag: Utöka lokalsammanställningen så att den täcker fler tillgängliga lokaler.

Målsättning: Större enkelhet för arrangörer att arrangera även i ett område man inte känner lika väl.

10. Utökad inbjudan till ordförandeträffar

Bakgrund: Kulturenheten bjuder in till regelbundna ordförandeträffar.

Förslag: Bjud in bredare så att alla aktörer, även de som inte är organiserade som förening, bjuds in till träffarna.

Målsättning: Närmre relation arrangörerna emellan och stärkt dialog även med de icke-organiserade arrangörerna.



Ihärdig gatumusikant hos TCB House of Music

Bilaga 1

Arrangörer och representanter vi mött

I Lerum intervjuade vi sammanlagt 26 aktörer – arrangörer, tjänstepersoner, studieförbund etc. Tre intervjuer gjordes via mail eller telefon, resten vid personliga möten.

Kommunen

Kultur- och bibliotekschef
Kultursamordnare vuxenkultur
Kultursamordnare barn och unga
Bibliotekarie med ansvar för arrangemangsplanering
Koordinator, fritidsenheten

Föreningar

Kammarmusik i Lerum
Konstvännerna Rosengången
Lerums centrumförening
Norsesundsgruppen Konst och Kultur
Näås Dragspelsklubb
Näås Konsthantverk
Magasin Norsesund
LerumsRevyn
Lerum Vocalis
Musik i Lerum
Smeden och spindeln
Stationsteatern
Stora Lundby hembygdsförening
TCB House of Music
Tollereds bio
Tollereds Öfvre Kraftstation
Östad Hembygdsförening

Övriga

Studieförbundet Vuxenskolan
ABF
Skallsjö församling
Ljungsviksskolans KulturCrew

Bilaga 2

Arrangörer i Lerum

Utöver nedan listade arrangörer finns bygdegårdar, hembygdsföreningar, samhällsföreningar, andra sociala föreningar, etniska föreningar och fristående arrangörer som arrangerar kultur mer sällan. Utövare såsom körer och orkestrar arrangerar ibland sina egna produktioner och studieförbunden är flitiga arrangörer i många kommuner. Dessutom arrangeras kultur på krogar, restauranger, på skolor, hos privatpersoner och inte minst inom flera av kommunens övriga arenor.

Med reservation för att det kan finnas felaktigheter om arrangörer, att information fallit bort eller tillkommit samt för att vi med stor sannolikhet inte hittat alla aktörer som arrangerar kultur i Lerums kommun.

Bio Vågen

Biograf i centrala Lerum.

Föreningen Norden

Arrangerar föreläsningar.

Gretafestivalen

Musikfestival i Tollered som dock senast arrangerades 2018.

Hillefors Grynkvarns Museiförening

Visningar av museet, musikframträdanden m.m.

Kammarmusik i Lerum

Arrangerar ett större antal kammarkonserter med regelbundna säsonger.

Konstvännerna Rosengången

Presenterar fyra konstutställningar per år på Dergårdsgalleriet.

Lerums centrumförening

Arrangerar events i Lerum centrum för att lyfta ortens centrala delar.

LerumsRevyn

Sätter upp en årlig revy med 10-15 föreställningar sedan 45 år tillbaka.

Lerum Vocalis

Förutom att anlitas av andra arrangerar kören även egna offentliga konserter samt uppträdanden inom exempelvis äldrevården.

Ljungsviksskolans KulturCrew

Inom skolverksamheten arrangerar skolans KulturCrew bestående av elever 10-16 år kulturarrangemang för andra elever.

Magasin Norsesund

Verksamhet med professionell konst och kultur i alla former som presenteras i Norsesunds gamla magasin.

Musik i Lerum

Presenterar cirka 20 konserter per år inom jazz och omkringliggande genrer.

Nilssons EI & Teknikmuseum

Arrangerar visningar av museet samt relaterade aktiviteter.

Norsesundsgruppen Konst och Kultur

Norsesundsgruppen arrangerar en konst-och kulturfestival, lokala konstvandringar och kulturkvällar i Norsesund.

Nääs Dragspelsklubb

Med egen dragspelsorkester arrangerar klubben med regelbundenhet framförallt allsångskvällar.

Nääs Konsthantverk

Arrangerar utställningar i eget galleri, seminarier, livemusik samt en körfestival.

Skallsjö församling

Förutom regelbundna sakrala konserter arrangerar kyrkan även profana konserter under sommarveckorna.

Smeden och spindeln

I Tollereds smedja arrangerar Smeden och Spindeln cirka åtta konserter per år.

Stationsteatern

Unga aktörer som förutom att utöva eget konstnärskap även arrangerar bland annat stand-up, teater, trolleri och musik med bas i Floda.

Stora Lundby hembygdsförening

Bjuder bland annat in till ”Bilder berättar”-kvällar, familjedagar, bygdespel samt sedan ett år tillbaka även midsommarfirande.

TCB House of Music

Elvismuseum på Lilla Ön i Floda med både visningar och musikshower i olika genrer.

Tollereds bio

Föreningsdriven biograf med visning cirka 3 gånger/veckan för vuxen-, ungdoms- och barnpublik.

Tollereds Övre Kraftstation

Arrangerar visningar av kraftstationen vid önskemål.

Östad Hembygdsförening

Bjuder in till kulturafton, grötfest med allsång och framförallt Valborgsmässofirande.

.

Bilaga 3

Intervjufrågor

Intervjuer med arrangörer

Namn på intervjuad

Namn på förening/arrangörsgrupp/arrangemang

Vad arrangerar ni? För vem? Hur ofta?

Hur många ideella timmar uppskattar du att ni arbetar med arrangemang?

Om drivkrafter och utmaningar

Vad driver dig/er att arbeta ideellt?

Vad gör det lätt att vara arrangör i kommunen?

Vad gör det svårt att vara arrangör i kommunen?

Ser ni utmaningar som ni som arrangörer ställs inför/kommer möta

Om samverkan

Samverkar ni med andra föreningar/näringsliv/studieförbund osv, på vilket sätt?

Upplever du/ni konkurrens från andra föreningar/organisationer/kommunen?

Saknar ni samverkansmöjligheter med kommunen, med andra föreningar, med andra intressenter?

På vilket sätt skulle ni vilja samverka?

Om kommunala och regionala förutsättningar och stöd

Vilka/vilket stöd har ni från kommunen, regionen, nationellt, ex ekonomiska, administrativa, lokaler, osv?

Stora eller små åtgärder/stöd som skulle underlätta för er som arrangör?

Om lokaler och scener

Var arrangerar ni?

Fyller lokaler som finns tillgängliga i kommunen era behov, finns det bra, tillräckligt många, prismässigt överkomliga lokaler?

Är ni lokalägare, hyr ni ut, till vad/vilka?

Om marknadsföring PR

hur marknadsför ni er, sociala medier, tidningar, annonsblad, osv?

var marknadsför ni er, geografiskt?

Har ni tillräcklig kunskap/möjligheter/resurser att arbeta med marknadsföring/PR?

Saknar ni detta, behöver ni stöd?

Frågor från kulturenheten i Lerum

Hur ser det ut med unga arrangörer i kommunen?

Hur ser arrangörerna på de olika kommundelarna?

Vad tycker arrangörerna om kulturkalendern, är den bra i sin nuvarande form eller bör den utvecklas?

Övrigt

Något annat vi borde fråga er om?

Generella övriga tankar om Lerum som kulturkommun?

Intervjuer med tjänstepersoner

Vad arrangerar ni?

Finns det andra aktörer som arrangerar inom samma genre?

Hur stor del av din tjänst ägnar du åt arrangemang?

Har ni detta i ert uppdrag eller arrangerar ni av nödvändighet?

vilka stöd söks mest?

vilka söker och vilka får?

vilka söker inte, saknar ni genrer, representativitet

hur/med vilka samverkar ni?

Vilka behov/utmaningar har ni som kommun/arrangör/handläggare?

Vilka behov/utmaningar har ser ni att andra arrangörer har?



